

ÇOCUK VE ERGENLER İÇİN BAŞ ETME ÖLÇEĞİNİN TÜRKÇEYE UYARLANMASI: GEÇERLİLİK VE GÜVENİLİRLİK ÇALIŞMALARI

Mehmet Ali YILDIZ*

ÖZET

Amaç: Bu araştırmanın amacı, Çocuk ve Ergenler İçin Baş Etme Ölçeğini (ÇEİBÖ) Türkçeye uyarlamaktır. **Yöntem:** Araştırmaya liselerin 9., 10., 11. ve 12. sınıflarında öğrenim gören toplam 699 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın veri analizlerinde, ölçeğin yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi ve çoklu-grup doğrulayıcı faktör analizi yöntemleri kullanılmıştır. Ayrıca iç tutarlılık katsayıları, birleşik güvenilirlik değerleri, çıkarılmış ortalama varyans değerleri hesaplanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği incelenmiştir. **Sonuçlar:** Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda Çocuk ve Ergenler İçin Baş Etme Ölçeğinin özgün formundaki gibi dört boyutlu bir yapıda olduğu görülmüştür. Ayrıca doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, ölçeğin kabul edilebilir düzeylerde bir uyuma sahip olduğu belirlenmiştir. ÇEİBÖ'nün cinsiyet açısından çapraz geçerliliği/ölçme değişmezliği sağlanmıştır. ÇEİBÖ'nün test-tekrar test güvenilirliği için elde edilen korelasyon değerleri .32 ile .67 arasındadır. ÇEİBÖ'nün iç tutarlılık katsayıları, yardım arama için .68, problem çözme için .79, davranışsal kaçınma için .32 ve bilişsel kaçınma için ise .82 olarak bulunmuştur. ÇEİBÖ'nün birleşik güvenilirlik değerleri .44 ile .81 arasında hesaplanmıştır. **Tartışma:** Araştırmanın bulguları Çocuk ve Ergenler İçin Baş Etme Ölçeğinin ülkemizdeki ergenlerin baş etme yöntemlerini belirlemede kullanmak için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Baş etme, çocuklar, ergenler, geçerlilik, güvenilirlik, ölçme değişmezliği

SUMMARY: TURKISH ADAPTATION OF THE COPING SCALE FOR CHILDREN AND YOUTH: VALIDITY AND RELIABILITY STUDIES

Objective: The purpose of this study was to carry out the Turkish adaptation of Coping Scale for Children and Youth (CSCY) and study its psychometric properties among Turkish adolescents. **Method:** Participants were 699 high school students in total, that had been attending 9th to 12th grade. Confirmatory factor analysis and multi-group confirmatory factor analysis were employed to examine construct validity of the scale. As for testing the scale reliability,, composite reliability, Cronbach's alpha coefficient, and test-retest values were computed. **Results:** Results of the confirmatory factor analysis supported four factor solutions, similar to that of the original instrument and the model had acceptable fit values. Cross validation/measurement invariance was maintained for the scale, regarding gender. Test-retest reliability studies yielded correlation values between .32 and .67. Cronbach's alpha coefficient values were found as .68 for assistance seeking; .79 for problem solving; .39 for behavioral avoidance; and .82 for cognitive avoidance.. Finally, composite reliability values were measured between .44 and .81. **Discussion:** Findings of this study suggest Coping Scale for Children and Youth-CSCY could be used as a valid and reliable instrument to assess coping strategies of Turkish adolescents.

KeyWords: Coping, children, adolescents, validity, reliability, measurement invariance

GİRİŞ

Bireyler günlük yaşamlarında onlar için sıkıntılı ve zorlayıcı olan, yönetmeleri gereken sorunlarla sık sık yüz yüze kalırlar. Sorunların güçlüğüne ve çözümlenmemesine göre stres yaşayarak bir takım tepkilerde bulunurlar. Folkman (1984) stresi; kişinin mevcut kaynaklarını yoran ve aşan ya da iyi oluşunu tehlikeye atan, kişi ve çevre arasındaki özel bir ilişki olarak tanımlamaktadır. Bireylerin stresleriyle nasıl baş ettik-

leri konusundaki çalışmaların öncüleri olarak yapılan çalışmalar bilinç dışı süreçlerin değerlendirilmesi ve patoloji üzerine yoğunlaşmıştır (Folkman ve Moskowitz 2004). Bu açıdan baş etme ile ilgili yapılan çalışmaların temeli, içsel çatışmalara yönelik olan savunma mekanizmalarına dayanmaktadır (Aldwin 2007). Savunma mekanizmaları, ruhsal ve bilinç dışı kaynaklıdır ve patoloji ile ilişkidirler; bu açıdan baş etme yöntemlerinden farklıdır. Buna karşın baş etme yöntemleri, bilinçli olarak seçilmiş, kasıtlı

*Yard.Doç.Dr. Adıyaman Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Adıyaman (Bu çalışmayazarın doktora tez çalışmasının bir parçasıdır).

ve çevresel ihtiyaçlara yanıt verebilecek esnekliktedirler (Aldwin ve Yancura 2004). Buna göre savunma mekanizmaları bilinç dışı süreçlerle ilişkiliyken, baş etmenin ise daha çok bilinç düzeyindeki süreçlerle ilgili olduğu söylenebilir.

Stoneve arkadaşlarına (1992) göre baş etme, stresle baş etmek için bireyin gösterdiği bilişsel ve davranışsal çabaları olarak tanımlanır. Aldwin (2007) ise baş etmeyi, gerçekleşen ya da beklenen problemler ve onlara eşlik eden olumsuz duygularla baş etmek için kullanılan yöntemler olarak tanımlamaktadır. Alanyazında en yaygın olarak kabul edilen tanıma göre ise, Lazarus ve Folkman (1984) baş etmeyi, bir kişinin kaynaklarını tüketen veya aşırı derecede zorlayan belirli içsel ve dışsal istekleri yönetmek için gösterdiği bilişsel ve davranışsal çabalar ile sürekli değiştirmesi olarak tanımlamışlardır. Folkman ve Moskowitz'e göre (2004), bireylerin bir duruma ilişkin önemli hedeflerinin zarar, kayıp ya da tehdit edileceğine yönelik değerlendirmelerine tepki vermesiyle baş etme süreci başlamaktadır. Bireylerin bu değerlendirmeleri genellikle yoğun olumsuz duygularla nitelendirilir. Baş etme tepkileri böylece duygusal bir ortamda başlamaktadır ve genellikle baş etmenin görevlerinden birisi, bireyin baş etmesini engelleyebilecek olan ve stresli durumda oluşan olumsuz duygularını aşağıya çekerek düzenlemektir. Lazarus ve Folkman (1984) baş etme yöntemlerini "problem odaklı baş etme" ve "duygu odaklı baş etme" olarak ikiye ayırmaktadırlar. Problem odaklı baş etme stresli bir durumu daha az stresli bir hale getirmek ve değiştirmek için tasarlanmış eylemleri içerir (Bridges 2003). Örneğin, bilgi edinme, doğrudan harekete geçme ya da durumu küçük parçalara ayırma gibi sorun çözme amaçlayan biliş ve davranışları kapsayan araçsal davranışlar ya da stresli bir zamanda durumu erteleme veya bastırma eylemleri problem odaklı baş etme yöntemleridir (Aldwin ve Yancura 2004). Duygu odaklı baş etme ise bir sorunlu durum sonrasında ortaya çıkan olumsuz duyguyu azaltmak için yapılan herhangi bir girişimi içerir (Larsen ve Prizmic 2004). Duygu odaklı baş etme biçim-

leri; kaçınma, azaltma, uzaklaşma, seçici dikkat, olumlu karşılama, olumsuz bir olaydan olumlu bir anlam çıkarma gibi duygusal sıkıntıyı azaltmaya yönelik olan bilişsel süreçleri içermektedir (Lazarus ve Folkman 1984).

İnsan yaşamında stresin yoğun olarak yaşandığı dönemlerden birisi çocukluk ve ergenlik dönemidir. Özellikle de ergenlerin içinde buldukları dönemde gerek bir kimlik edinmek gerekse, yetişkinlerin ve çevrenin kendilerinden beklentilerine yanıt verme konusunda yoğun bir stres yaşadıkları söylenebilir. Santrock (2012) ergenlerde, yaşam olayları, günlük sıkıntılar ve sosyokültürel faktörlerin stres kaynakları arasında olduğunu belirtmektedir. Korkut (2007) ise yüksek beklentilerin, akran baskısının, anne-babanın ayrılığı ya da boşanmasının, ihmal ve istismarın, kötü ilişkilerin gençler için stresle ilgili risk etmeni oluşturabileceğini vurgulamaktadır. Santrock'a göre (2012), her ergen strese aynı şekilde tepki vermez. Bazı gençler, hayatlarında en ufak bir şey yanlış gittiğinde bununla baş etmekte zorlanırlar. Bazıları ise kişisel sorunlarına çözüm bulmak için çok çalışmaya güdülenirler ve son derece yıpratıcı koşullara bile başarıyla uyum sağlarlar. Eğer bir birey nasıl başa çıkacağını bilirse, stresli bir durum onun için oldukça az stresli hale gelebilir. Folkman (1997) ise baş etmenin sonucunda olumlu bir çözüm olursa bireyin olumlu duygular yaşayacağını, ancak kullanılan baş etme yöntemlerinin sonucunda olumsuz bir sonuç ortaya çıkarsa, bunun sonucunda bireyin sıkıntı yaşayacağını vurgulamaktadır. Alanyazındaki çalışmalarda baş etmenin ruh sağlığının çeşitli göstergeleri ile ilişkili olduğu görülmektedir. Cheng ve ark. (2014) tarafından yapılan meta-analiz çalışmasına göre, sorunlarıyla etkili bir şekilde baş edebilen bireylerin psikolojik uyumlarının yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bazı çalışmalarda ise baş etme ile ebeveyne güvenli bağlanma, zorbalığa maruz kalma (Şirvanlı Özen ve Aktan 2010), depresif belirtiler (Aydın 2010, Aysan ve Bozkurt 2000, Kaya ve ark. 2007), otomatik düşünceler (Aysan ve Bozkurt 2000), pozitif ve negatif duygu (Topal

2011), sınav kaygısı (Erözkan 2004), tükenmişlik (Çapulcuoğlu ve Gündüz 2013), öğrenilmiş çaresizlik (Büyüksahin Çevik ve Gündoğdu 2015) benlik saygısı, iyi oluş (Barendregt ve ark. 2015, Mayordomo-Rodríguez ve ark. 2015), öznel iyi oluş (Yıldız 2014), olumsuz benlik, anksiyete ve hostilite (Aydın 2010) akranlara bağlanma ve benlik saygısı (Mota ve Matos 2013) arasında anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmuştur. Bu açıdan çocuk ve ergenlik gibi dönemlerde stresle baş etmenin öneminin ortaya çıktığı söylenebilir.

Sorunlarla birçok yönden başarılı bir şekilde baş etmek, psikolojik sağlık açısından güçlü olmanın bir işareti olarak kabul edilmektedir. Öte yandan sorunlarla baş etmede zorluklar yaşamak depresyon ve anksiyete gibi duygusal sıkıntılarla ilişkilidir (Aldwin ve Yancura 2004). Özellikle yüksek düzeyde nevrozizmeye sahip olan bireyler daha fazla sıkıntı ve stres yaşama eğilimindedirler. Bu bireylerin artan duygusal sıkıntılarıyla baş etmek için, alkol, uyuşturucu madde kullanımı, zorlanmayı reddetme gibi yöntemler kullanma olasılıkları daha yüksektir. Ergenlerdeki uyumsuz baş etme yöntemleri olarak ise sıkıntıları azaltmak için sigara, alkol, uyuşturucu kullanımı sıralanabilir. Öte yandan stresle uygun bir biçimde baş eden bireyler ise bir şeyler başardığını hissederek güven duygusu ve yeterlik hissi geliştirirler (Aldwin 2007). Sonuçları bağlamında bakıldığında, stresle başa çıkmak, ruh sağlığı açısından koruyucu bir işleve sahiptir. Öte yandan stres, yaşanan bir sorun olması sebebiyle ruh sağlığı üzerinde bir risk etmeni olarak görülebilir. Stresle etkili olarak başa çıkmayı öğrenmek sadece eğitim sürecini etkilediği için değil fiziksel, duygusal, düşünsel olarak yıpratıcı, etkili davranmayı engelleyici olması nedeniyle de önemlidir. Yaşam kalitesini arttırmak ve etkili yaşamak için etkili başa çıkma yollarıyla ilgili kişinin dağarcığının artırılmasında yarar vardır. Çünkü ergenlerin stresle baş etme becerileri edinmeleri yaşamlarının diğer alanlarında daha etkili davranmalarını da beraberinde getirmektedir (Korkut 2007). Bu amaçla özellikle ergenlik döneminde ergenlerin ruh sağlıklarına yönelik

koruyucu ve önleyici çalışmalar yapabilmek için ergenlerin stresleri ile nasıl bir şekilde baş ettiklerini belirlemek önemli olabilir. Özellikle ergenlerin baş etmede kullandıkları yöntemlerin işlevsel olup olmadıklarını belirlemek, yapılacak uygulama çalışmaları için ergenlerle çalışan psikolojik danışman, psikolog, psikiyatrist gibi uzmanlara yol gösterici olabilir. Ülkemizde baş etme ile ilgili olarak "Başa Çıkma Stratejileri Ölçeği" (Aysan 2003), "Stresle Başa Çıkma Ölçeği" (Türküm 2002), "Stresli Durumlarla Başa Çıkma Envanteri Kısa Form" (Boysan 2012), "Stresle Başa Çıkma Tutumları Envanteri" (Özbay ve Şahin 1997) gibi çeşitli ölçekler kullanılmaktadır. Ancak bu ölçekler daha çok genç yetişkinler ve yetişkinlerin baş etme düzeyleri ve yöntemlerini belirlemek için kullanılmaktadır. Ergenler için baş etme ile ilgili bir ölçme aracına ise alanyazında rastlanılmamıştır. Bu açıdan ülkemizdeki ergenlerin baş etme yöntemlerini belirlemek için bir ölçme aracına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Buradan hareketle bu çalışmada, Brodzinsky ve arkadaşları (1992) tarafından geliştirilmiş olan Çocuk ve Ergenler İçin Baş Etme Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

İşlem

Çocuk ve Ergenler İçin Baş Etme Ölçeğinin Uyarlama ve Çeviri Çalışması

ÇEİBÖ'yü Türkçeye uyarlamak için Prof. Dr. David M. Brodzinsky ile iletişime geçilerek çalışma için gerekli izinler alınmıştır. ÇEİBÖ'nün Türkçeye çeviri çalışması Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanında çalışan iki öğretim üyesi, üç İngilizce öğretmeni ve bir uzman psikolojik danışman ile İngilizceyi iyi bilen bir psikolojik danışman olmak üzere, toplam yedi kişi tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçeden İngilizceye geri çevirisi, iki İngilizce Öğretmeni tarafından ayrı ayrı yapılmıştır. Daha sonrasında ise her bir ölçek maddesi için yapılan Türkçe çeviriler ve geri çevirilerdeki benzerlikler ve uyumlar dikkate

alınarak araştırmacı tarafından ölçeğin Türkçe formu oluşturulmuştur.

Çalışmada kullanılan ölçme araçları, verilerin toplanması için gerekli izinler alındıktan sonra, araştırmacı tarafından araştırmaya gönüllü olarak katılan ergenlere uygulanmıştır. ÇEİBÖ'nün geçerlilik ve güvenilirlik çalışması için üç farklı çalışma grubundan veri toplanmıştır. Birinci çalışma grubundan elde edilen veriler ile ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek için doğrulayıcı faktör analizi çalışması yapılmıştır. İkinci çalışma grubundan elde edilen veriler ile ÇEİBÖ'nün cinsiyet açısından çapraz geçerliliği/ölçme değişmezliği incelenmiştir. Üçüncü çalışma grubundan elde edilen veriler ile ÇEİBÖ'nün test-tekrar güvenilirlik katsayısı belirlenmiştir. Buna göre üç ayrı çalışma grubuyla ÇEİBÖ'nün psikometrik özellikleri incelenmiştir. Her bir grup ile yapılan işlemler, çalışmanın bulgular bölümünde, "Çalışma 1, Çalışma 2 ve Çalışma 3" şeklinde ayrı ayrı yazılmıştır. Bu çalışmalarda, örneklem gruplarına ilişkin demografik bilgiler, yapılan işlemler ve bulgular verilmiştir. Araştırma gruplarının belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme, bir çalışmada ölçme araçlarını yanıtlamak için kolay ulaşılabilen bireyler arasından seçilmesi işlemidir (Cohen ve ark. 2007).

Çocuk ve Ergenler İçin Baş Etme Ölçeği (ÇEİBÖ)

Çocuk ve Ergenler İçin Baş Etme Ölçeği (Coping Scale for Children and Youth-CSCY) temel olarak Lazarus ve Folkman'ın (1984) yetişkinler için baş etme üzerine yaptıkları çalışmalarına ve kuramsal yaklaşımına dayanmaktadır. Brodzinsky ve ark. (1992) tarafından çocuk ve ergenlerin baş etme biçimlerini belirlemek için ölçeğin geliştirilmesi aşamasında ilgili alanyazına dayalı olarak 44 maddelik bir madde havuzu oluşturulmuştur. Araştırmacılar, baş etme ölçeğinin yapısını, a) baş etme ya da onunla yüzleşme b) gerginliği azaltmak için stresi önleme c) pasif olma veya teslim olma olarak varsaymışlardır.

Çalışmacılar ölçekte ayrıca hem bilişsel ve hem de davranışsal baş etme ve kaçınma tepkilerinin olabileceğini varsaymışlardır. Araştırmaya 498 çocuk ve ergen katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin 224'ü 6. sınıf (114 kız ve 110 erkek, yaş ort.= 11.6), ve 274'ü 8. sınıf öğrencisidir (136 kız ve 138 erkek, yaş ort.= 13.7). Açıklayıcı faktör analizi ve yamaç-birikinti grafiği (scree-plot test) sonucunda, "yardım arama, bilişsel ve davranışsal problem çözme, bilişsel kaçınma ve davranışsal kaçınma" adında dört alt boyuttan oluşan 29 maddelik bir ölçek ortaya çıkmıştır. Ölçeğin dört alt boyutu birlikte toplam varyansın %44'ünü açıklamıştır. Ölçeğin faktör yüklerinin .40'ın üzerinde değerlere sahip olduğu görülmüştür. Benzer ölçek geçerliliği çalışması için 120 öğrenci (60 kız, 60 erkek) üzerinde yapılan analizlerde, Çocuklar İçin Baş Etme Yöntemleri Ölçeğinin (Kidcope's Coping Strategies) yedi alt boyutu ile Çocuk ve Ergenler İçin Baş etme Ölçeğinin (Coping Scale For Children and Youth) dört alt boyutu arasında .30 ile .62 değerlerinde orta düzeyde ilişkiler bulunmuştur. İkinci olarak, 190 öğrenci üzerinden toplanan veriler ile Çocuklar İçin Kendini Algılama Ölçeği (Self-Perception Profile for Children) ile ÇEİBÖ'nün dört alt boyutu arasında .23 ile .35 arasında anlamlı düzeyde ilişkiler bulunmuştur. Ölçeğin 145 öğrenci üzerinden bir hafta arayla yapılan test-tekrar test güvenilirliği .73 ile .81 arasındadır ve ölçeğin iç tutarlılık katsayıları ise .70 ile .81 arasında orta ile yüksek düzeyde değerler göstermiştir. Ölçekte yer alan maddeler hiçbir zaman (1), bazen (2), çoğu zaman (3) ve her zaman (4) şeklinde 4'lü Likert tipi derecelendirme üzerinden yanıtlanmaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verilerinin analizinde ÇEİBÖ'nün yapı geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Ölçeğin cinsiyet açısından ölçme değişmezliğini belirlemek için çoklu-grup doğrulayıcı faktör analiz yöntemi kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için iç tutarlılık katsayısı Cronbach Alfa değerleri, test-tekrar

test korelasyonu ile Birleşik Güvenilirlik (Composite Reliability, CR) ve Çıkarılmış Ortalama Varyans (Average Variance Extracted, AVE) değerleri hesaplanmıştır. ÇEİBÖ'nün verilerinin analizi için IBM SPSS 22.00 ve LISREL 8.88 paket programları kullanılmıştır. Araştırmada anlamlılık düzeyi .05 olarak alınmıştır.

BULGULAR

Çalışma I

Araştırmada, Çocuk ve Ergenler İçin Baş Etme Ölçeğinin uyarlama çalışmasında ilk olarak Adıyaman ilinde bulunan Bilgi Anadolu Lisesi ve Hüsnü M. Özyeğin Anadolu Lisesi'nde öğrenim gören 14 ile 19 yaşları arasında ve yaş ortalaması 15.65, Ss = 1.22, olan 257'si kız (% 65.2), 137'si erkek (% 34.8) olmak üzere çalışmaya gönüllü olarak katılan toplam 394 ergenden veriler toplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini belirlemek için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Birinci çalışma grubundan elde edilen veriler üzerinden yapılan doğrulayıcı faktör analizine (DFA) göre, 16. maddenin t değeri anlamlı düzeyde çıkmamıştır. Öte yandan; 14., 22., 27. ve 28. maddelerinin standardize edilmiş hata oranları yüksek bulunmuş ve modifikasyon indislerinin yüksek olması sebebiyle analizlerden çıkarılmışlardır ve yapılan ikinci model testinde modelde anlamlı iyileşmeler görülmüştür.

Birinci çalışma grubundan elde edilen veriler ile yapılan DFA sonucunda, ortaya çıkan ikinci alternatif modelin Ki-kare değerinin ($\chi^2=506.02$, $sd=246$, $\chi^2/sd=2.06$, $p<.01$) anlamlı olduğu görülmüştür. DFA sonucunda elde edilen uyum değerlerine bakıldığında ise yaklaşık hataların ortalama karekökü [Root Mean Square Error of Approximation= RMSEA]= .05, standardize edilmiş kök ortalama kare artık [Standardized Root Mean Square Residual=SRMR]= .06, iyilik uyum indeksi [Goodness of Fit Index=GFI]= .90, düzeltilmiş iyilik uyum indeksi [Adjusted Goodness of Fit Index=AGFI]= .87, karşılaştırmalı uyum indeksi [Comparative Fit Index=CFI]= .93, olarak bulunmuştur. Buna göre, analizler sonucunda elde edilen modelin kabul edilebilir düzeyde bir uyuma sahip olduğu görülmektedir (Brown 2006, Çokluk ve ark. 2010, Şimşek 2007, Tabachnick ve Fidell 2013). Bu veri grubundan elde edilen Kritik N (KN) değerinin 220.71 olması, örneklem yeterliliğinin de yüksek olduğunun bir göstergesidir. Tablo 1'de görüldüğü üzere, birinci temel modele göre ikinci alternatif modelin ECVI, Model AIC ve Model CAIC uyum indeksleri, daha küçük değerlere sahiptir. Sonuç olarak ikinci modelin diğer temel model olan birinci modele göre daha iyi bir uyum gösterdiği görülmektedir.

ÇEİBÖ'nün test edilen ilk modeline ve alternatif modellerine ilişkin uyum indeksi değerlerini incelemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılmıştır. DFA sonucuna ilişkin bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. ÇEİBÖ'nün İncelenen Modellerine Yönelik Uyum Değerleri

Modeller *	χ^2	sd	χ^2/sd	RMSEA	SRMR	GFI	AGFI	CFI	ECVI	Model AIC	Model CAIC
1. Model	891.54	371	2.40	.06	.08	.86	.83	.89	2.78	1019.54	1333.65
2. Model	506.02	246	2.06	.05	.06	.90	.87	.93	1.67	614.02	879.06

*1. Model: 29 madde ve 4 boyutlu başlangıç modeli.

2. Model: 24 madde ve 4 boyutlu son model.

Tablo ile ilgili kısaltmalarla ilgili bilgiler bulgular kısmında verilmiştir.

Tablo 2. Birinci Çalışma Grubunun DFA Sonucu ÇEİBÖ'nün Maddelerinin Standardize Edilmiş Faktör Yük Değerleri (λ), Çoklu Korelasyon Kareleri (R^2), t Değerleri, Cronbach Alfa İç Tutarlık Katsayısı (α) İle Birleşik Güvenirlik (CR) ve Çıkarılmış Ortalama Varyans (AVE) Değerleri

	Maddeler	t değeri*	λ	R^2	α	CR	AVE
Yardım Arama	1	7.85	.47	.22			
	19	12.11	.71	.51	.68	.66	.42 (% 42)
	23	10.67	.62	.39			
	26	-8.00	-.47	.22			
Problem Çözme	4	10.19	.56	.31			
	9	12.31	.65	.43			
	11	10.23	.56	.31			
	13	9.19	.51	.26	.79	.76	.40 (% 40)
	17	10.47	.57	.32			
	24	8.04	.45	.20			
	25	11.20	.60	.36			
Davr. Kaç.	5	6.53	.41	.17			
	6	9.23	.67	.45	.39	.44	.27 (% 27)
	15	4.23	.27	.07			
Bilişsel Kaçınma	2	5.39	.30	.09			
	3	12.33	.63	.39			
	7	13.15	.66	.44			
	8	10.74	.56	.31			
	10	7.77	.42	.18	.82	.81	.38 (% 38)
	12	11.39	.59	.35			
	18	12.88	.65	.42			
	20	7.74	.42	.18			
	21	10.24	.54	.29			
	29	12.76	.64	.41			

*Anlamlılık = % 99

Tablo 2’de birinci çalışma grubundan elde edilen verilerle yapılan DFA sonuçlarına göre, ÇEİBÖ’nün maddelerinin t değerleri, standardize edilmiş faktör yük değerleri (λ , çoklu korelasyon kareleri (R^2), iç tutarlık katsayısı (α), birleşik güvenilirlik (CR) ve çıkarılmış ortalama varyans (AVE) değerleri görülmektedir.

ÇEİBÖ’nün DFA sonucu elde edilen değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Birinci çalışma grubu için ÇEİBÖ’nün faktör yüklerini gösteren standardize edilmiş faktör yük değerleri, $\lambda=.27$ ile $\lambda=.67$ arasındadır ve bütün maddelerin t değerleri $p<.01$ düzeyinde anlamlıdır ($t>2.576$). Uyum değerlerinin yanı sıra, ölçeğin yapısının güvenilirliğini test etmek için Birleşik Güvenilirlik (CR) değeri hesaplanmaktadır. Raykov’a göre (1997), birleşik güvenilirlik yapısal eşitlik modeline özgü olarak hesaplanan, aynı türden olan (congeneric measures) ölçümlerin güvenilirliğini gösteren bir katsayı ve güvenilirlik indeksidir. Yapısal eşitlik modellerinin ölçümlerdeki hata oranından arınmış bir biçimde hesaplama yapabilmesi (Raykov ve Marcoulides 2006) bu güvenilirlik katsayısının tercih edilmesindeki en önemli nedendir. Ayrıca gizil bir yapıyı temsil eden belirli maddeler arasındaki yakınlaşmanın ölçüsünün bir özeti olan Çıkarılmış Ortalama Varyans (AVE) değerlerinin de belirlenmesi gerekmektedir. Birleşik Güvenilirlik ve Çıkarılmış Ortalama Varyans değerleri aynı zamanda bir ölçeğin yakınsak geçerliliğinin (convergent validity) belirlenmesinde kullanılmaktadırlar. Yakınsak geçerlilik, ölçülen benzer iki kavramın ilişkisinin derecesinin değerlendirilmesidir (Hair ve ark. 2010). Hair ve ark. (2010) Birleşik Güvenilirlik değeri için .60 ile .70 arasındaki değerlerin kabul edilebilir, .70 ve üzerindeki değerlerin ise iyi kabul edildiğini belirtmektedirler. Çıkarılmış Ortalama Varyans Oranının ise .50 ve üzeri olması önerilmektedir (Fornell ve Larcker 1981). Ölçeğin yapı güvenilirliğini gösteren CR değerlerinin problem çözme ve bilişsel kaçınma alt boyutları için iyi bir düzeyde olduğu, yardım arama alt boyutunun değerinin

kabul edilebilir değer olan .60’ın üzerinde olduğu ve davranışsal kaçınma alt boyutu için ise zayıf olduğu görülmektedir. Ölçeğin AVE değerlerinin ise yardım arama, problem çözme ve bilişsel kaçınma alt boyutları için kritik değere yakın olduğu, davranışsal kaçınma alt boyutları için ise zayıf olduğu görülmektedir (Raykov 1997). ÇEİBÖ’nün güvenilirliği için elde edilen iç tutarlılık katsayısı değerlerine göre, problem çözme, yardım arama ve bilişsel kaçınma alt boyutlarının güvenilirlik düzeyleri iyi değerlerine sahipken, davranışsal kaçınma alt boyutunun güvenilirlik düzeyinin düşük bir değere sahip olduğu görülmüştür.

ÇEİBÖ’nün birinci çalışma grubundan elde edilen DFA sonuçları, Şekil 1’de verilmiştir.

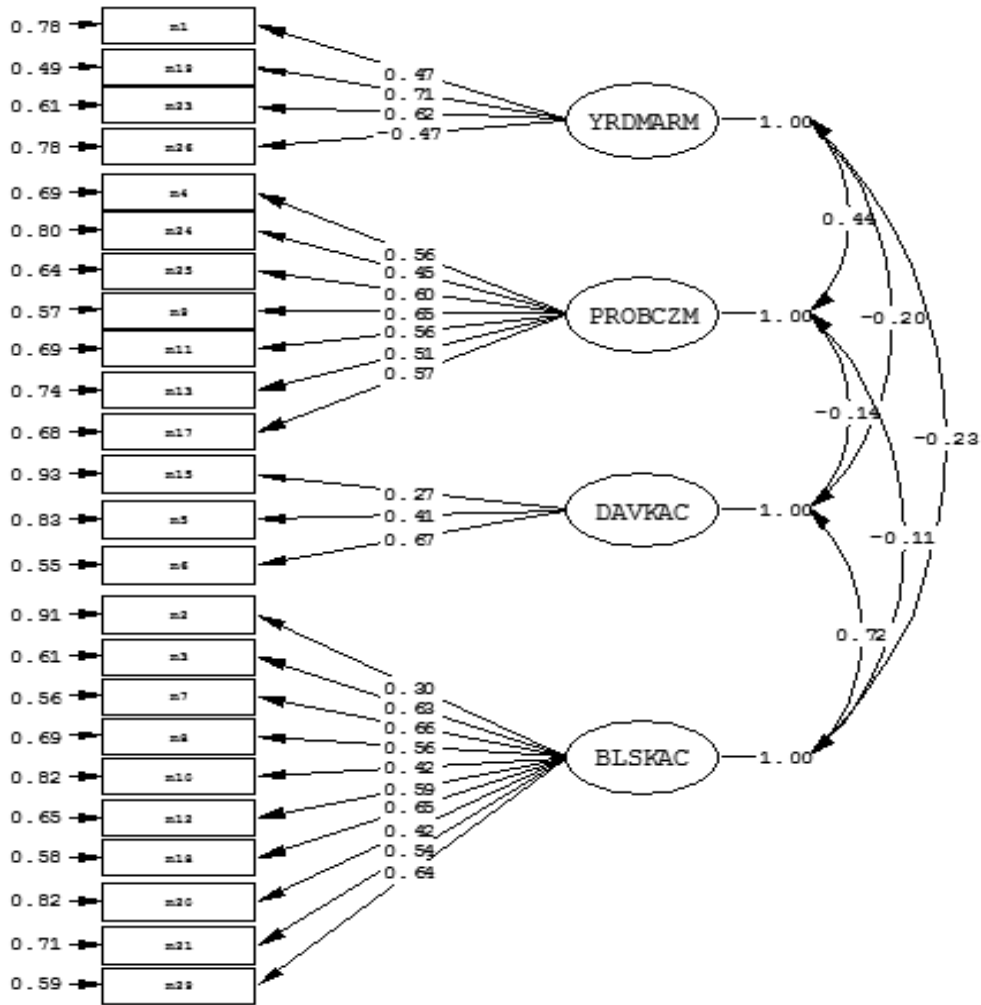
Çalışma II

ÇEİBÖ’nün geçerlilik ve güvenilirliği için ikinci bir çalışma grubuna daha ölçek uygulanmıştır. Araştırmaya, Adıyaman ilinde bulunan Adıyaman Merkez Anadolu Lisesi ve Adıyaman Yunus Emre Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören 14 ile 19 yaşları arasında ve yaş ortalaması 16.00, $S_s = 1.06$, olan 176’sı kız (% 57.7), 129’u erkek (% 42.3) olmak üzere toplam 305 ergen katılmıştır. İkinci çalışma grubundan elde edilen veriler ile ÇEİBÖ’nün cinsiyet açısından çapraz geçerliliği/ölçme değişmezliği incelenmiştir.

Çapraz Geçerlilik Çalışması

Çalışma kapsamında ikinci çalışma grubundan elde edilen veriler ile ÇEİBÖ’nün kız ve erkek grupları açısından ölçme değişmezliğinin, yani çapraz geçerliliğinin sağlanıp sağlanmadığını belirlemek amacıyla Çoklu-Grup DFA’dan yararlanılmıştır. ÇEİBÖ’nün ölçme değişmezliği sonuçları ve uyum değerleri Tablo 3’te verilmiştir.

ÇEİBÖ’nün çapraz geçerlilik çalışması için ölçme değişmezliğini test etmeden önce tüm grup

Şekil 1.ÇEİBÖ'nün Birinci Çalışma Grubundan Elde Edilen DFA Sonuçları

Tablo 3. ÇEİBÖ'nün Ölçüm Değişmezliği Sonuçları ve Uyum Değerleri

Model Testleri	Model Uyum Ölçütleri			Model Farklılıkları			
	χ^2	sd	RMSEA*	CFI	$\Delta\chi^2$	Δsd^{**}	ΔCFI
Bireysel Gruplar							
Kızlar	358.26	246	.051 (.039-.062)	.91			
Erkekler	318.08	246	.048 (.031-.062)	.93			
Tüm Grup	418.18	246	.048 (.040-.056)	.93			
Yapısal Eşdeğerlik	676.34	492	.050 (.040-.059)	.92			
Metrik Eşdeğerlik	697.56	516	.048 (.039-.057)	.92	21.22	24 (36.415)	.00

*RMSEA değerlerinin %90 güven aralıkları parantez içerisinde verilmiştir.

** Δsd değerlerine ilişkin *kritik* χ^2 değeri parantez içerisinde verilmiştir.

için, daha sonra kız ve erkek gruplar için ayrı ayrı DFA yapılmıştır. Yapılan analizler sonrası, Tablo 3'te görüldüğü üzere hem kız ve erkek gruplarından hem de tüm gruptan elde edilen uyum değerlerinin iyi düzeyde olduğu görülmüştür. Kız ve erkek gruplarından elde edilen uyum değerlerinin iyi düzeyde olması, yapısal değişmezliğin test edilmesi için koşulların sağlandığını göstermektedir. Model karşılaştırmalarında temel model olarak kabul edilen yapısal değişmezlik modeli için, her iki grubun farklı parametre değerleri almasına izin verilerek, Çoklu-Grup Doğrulamalı Faktör Analizi ile yapısal değişmezlik test edilmiştir. Elde edilen uyum değerleri, ÇEİBÖ'nün kız ve erkek grupları için yapısal değişmezliğin sağlandığını göstermiştir. Yapısal değişmezlik sağlandıktan sonra, kız ve erkek grupları için faktör yüklerinin sınırlandırıldığı metrik değişmezlik test edilmiştir. Metrik değişmezlik sonucu elde edilen uyum değerleri, ÇEİBÖ'nün metrik değişmezliğin sağlandığını yani faktör yüklerinin kız ve erkek grupları için değişmediğini göstermiştir. Yapısal değişmezlik ve metrik değişmezlik modellerin farkından elde edilen $\Delta CFI=.00$ ve $RMSEA=.05$ değerleri, modelde anlamlı düzeyde bir kötüleşme olmadığını göstermektedir. Ayrıca ki-kare farklılık testinden elde edilen değerler (21.22, 24: $p>.05$) anlamlılık düzeyinin iki örneklem arasında yapısal değişmezlik düzeyinde faktör yapısı ve örüntüsünün eşdeğer, metrik değişmezlik düzeyinde faktör yüklerinin eşdeğer olduğunu göstermektedir. Diğer bir deyişle, ölçek maddeleri için ÇEİBÖ'nün çapraz geçerliliği, kız ve erkek örneklemlerinde sağlanmıştır.

Çalışma III:

Test-Tekrar Test Güvenilirliği

Test-tekrar güvenilirliği için iki hafta ara ile 36'sı kız, 31'i erkek olmak üzere toplam 67 öğrenciye ÇEİBÖ uygulanmıştır. İki ölçek uygulamasından elde edilen puanlar arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan Pearson korelasyon katsayısı analizinden elde edilen sonuçlara göre, yardım

arama alt boyutu için $r = .55, p<.01$, problem çözme alt boyutu için $r = .65, p<.01$, bilişsel kaçınma alt boyutu için $r = .62, p<.01$ ve davranışsal kaçınma alt boyutu için $r = .32, p<.01$, düzeyinde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. ÇEİBÖ'nün toplam puanı için $r = .67, p<.01$ düzeyinde anlamlı ilişki bulunmuştur.

TARTIŞMA

Bu çalışma kapsamında Çocuk ve Ergenler İçin Baş Etme Ölçeğinin kültürümüze uyarlaması için yapılan işlemlerde ilk olarak, geçerlilik çalışması için birinci düzey DFA yapılmıştır. Birinci çalışma grubundan toplanan veriler ile yapılan DFA sonucuna göre, ÇEİBÖ'nün, 16. maddesinin t değerinin anlamlı düzeyde olmaması, 14., 22., 27. ve 28. maddeleri ise standardize edilmiş hata oranlarının yüksek bulunması ve modifikasyon indislerinin yüksek olması sebebiyle analizlerden çıkarılmışlardır. Bu maddeler çıkarıldıktan sonraki modelin uyum değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Birinci çalışma grubundan toplanan veriler üzerinde yapılan DFA sonucunda, belirtilen bu beş madde ölçekten çıkarılarak ÇEİBÖ'nün 24 maddelik son formu oluşturulmuştur. ÇEİBÖ'nün bu 24 maddelik formunun geçerliliği için ikinci bir çalışma grubuna ölçek uygulanmıştır. İkinci gruptan toplanan verilerle, ÇEİBÖ'nün kız ve erkek gruplarında ölçme değişmezliğini belirlemek amacıyla yapılan Çoklu-Grup DFA sonucuna göre ölçeğin her iki grupta da geçerli bir ölçme aracı olduğu yani çapraz geçerliliğinin sağlandığı görülmüştür.

ÇEİBÖ'nün, güvenilirliğini belirlemek amacıyla hesaplanan iç tutarlılık katsayısı, çıkarılmış ortalamaya varyans ve birleşik güvenilirlik değerlerine bakıldığında, "davranışsal kaçınma" alt boyutu için elde edilen değerlerin biraz düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bunun dışında kalan diğer boyutların ise kabul edilebilir sınırlarda olduğu görülmektedir. Brodzinsky ve ark. (1992) tarafından ÇEİBÖ'nün orijinal formunun geliştirildiği çalışmada, ÇEİBÖ'nün,

145 öğrenci üzerinden bir hafta arayla yapılan test-tekrar test güvenilirliği katsayıları .73 ile .81 arasındadır ve ölçeğin iç tutarlılık katsayıları ise .70 ile .81 arasında bulunmuştur. Bu çalışmada ise, ÇEİBÖ'nün, test-tekrar test güvenilirliği katsayıları .32 ile .65 arasında bulunmuştur. Ayrıca ölçeğin iç tutarlılık katsayıları .39 ile .82 arasında bulunmuştur. Mevcut çalışma ile ölçeğin geliştirildiği orijinal çalışma karşılaştırıldığında özellikle davranışsal kaçınma boyutunun güvenilirliğinin biraz düşük kaldığı görülmektedir. Hair ve arkadaşları (2010) ölçme araçlarının güvenilirliği için hesaplanan iç tutarlılık katsayısı değerinin ölçekteki madde sayısından etkilendiğini, madde sayısının artması ile birlikte iç tutarlılık katsayısı değerinin de yükseldiğini vurgulamaktadırlar. ÇEİBÖ'nün, "davranışsal kaçınma" alt boyutunun sahip olduğu madde sayısının az olması nedeniyle bu alt boyutun iç tutarlılık düzeyi düşük bulunmuş olabilir. ÇEİBÖ'nün, test-tekrar test güvenilirlik değerleri ise yeterli düzeyde görünmektedir. Tüm bu sonuçlar, ÇEİBÖ'nün ergenlerde kullanmak için genel anlamda güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.

Ergenlik döneminde ergenlerin yaşadıkları stres karşısında nasıl baş ettiklerini belirlemek için ÇEİBÖ'nün kültürümüze uyarlanmış olmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Ölçek, özellikle ergenlerin baş etme yöntemlerini belirleyerek, işlevsel olan baş etme yöntemleri kullanmalarını sağlamak ve bunun sonucunda iyi oluşlarına ve ruh sağlıklarına katkıda bulunacak çalışmalar yapabilmek için önemli bir ölçme aracı olabilir. Ayrıca son yıllarda, yabancı alanyazında ölçme araçlarının psikometrik özelliklerinin incelenmesinde ölçme değişmezliği gibi üst düzey analiz yöntemlerine başvurulduğu görülmektedir. Ancak yurtiçi alanyazında bu konuda çok fazla çalışmaya rastlanılmamaktadır. Bu çalışmada ÇEİBÖ'nün ölçme değişmezliğinin cinsiyet açısından yapılmış olması yurtiçi alanyazına katkı sunmasının yanında bu çalışmanın güçlü yönü olarak söylenebilir.

Bütün çalışmalar gibi bu çalışmanın da bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Örneklem grubunda yer alan ergenlerin psikiyatrik tanı alıp almadığı bilinmemektedir. Bu durum çalışmanın bir sınırlılığını oluşturmaktadır. Ayrıca çalışmanın başka bir sınırlılığı, kültürel açıdan ülkemizdeki çeşitlilik fazla olmasına rağmen örneklem grubunun sadece bir bölgeden (ya da bir il) seçilmiş olmasıdır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliği için farklı kültürel özelliklere sahip il ve bölgelerden veri toplanarak psikometrik özellikleri incelenebilir. ÇEİBÖ'nün bu çalışmada geçerlilik ve güvenilirlik çalışması lise çağındaki bulunan ergenlerle yapılmıştır. Dolayısıyla ÇEİBÖ'nün kullanımı lise çağındaki ergenlerle sınırlıdır. İlerideki çalışmalar için öneriler olarak, ÇEİBÖ'nün ilkökul 4. ve 5. sınıf ile ortaokul çağındaki çocuk ve önergelerde de psikometrik özelliklerinin incelenmesi önerilebilir. Bu çalışmada, ÇEİBÖ'nün yordama geçerliliğinin ve ölçüt-kriter geçerliliğinin incelenmemiş olması da çalışmanın başka bir sınırlılığıdır. İleride ÇEİBÖ'nün yordama geçerliliğinin ve ölçüt-kriter geçerliliğinin incelenmesi faydalı olabilir. Ayrıca, ÇEİBÖ'nün klinik düzeyde sorunu olan ergenlerde kullanımı için psikometrik özelliklerinin incelenmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

Aldwin CM (2007) *Stress, Coping, and Development: An Integrative Perspective, 2nd Edition. The Guilford Press, New York.*

Aldwin CM, Yancura LA (2004) *Coping: In Spielberger CD (ed). Encyclopedia of Applied Psychology. Volume: 1. Elsevier Academic Press, Oxford, Boston, s:507-510.*

Aydın KB (2010) *Strategies for coping with stress as predictors of mental health. International Journal of Human Sciences 7:534-548.*

Aysan F (2003) *Başa çıkma stratejisi ölçeğinin Türkçe formunun oluşturulması. Ege Eğitim Dergisi 3:123-132.*

Aysan F, Bozkurt N (2000) *Bir grup üniversite öğrencisinin kullandığı başa çıkma stratejileri ile depresif eğilimleri ve olumsuz otomatik düşünceleri arasındaki ilişki. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi 12:25-38.*

- Barendregt CS, Van der Laan AM, Bongers IL ve ark., (2015) Adolescents in secure residential care: the role of active and passive coping on general well-being and self-esteem. *European Child & Adolescent Psychiatry* 24:845-854.
- Boysan M (2012) Validity of the coping inventory for stressful situations-short form (CISS-21) in a non-clinical Turkish sample. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences* 25:101-107.
- Bridges LJ (2003) Coping As An Element Of Developmental Well-Being: In Bornstein MH, Davidson L, Keyes CLM, Moore KA (ed). *Well-Being: Positive Development Across The Life Course*. Lawrence Erlbaum Associates, Inc, New Jersey, s:155-166.
- Brodzinsky DM, Elias MJ, Steiger C ve ark. (1992) Coping scale for children and youth: Scale development and validation. *Journal of Applied Developmental Psychology* 13:195-214.
- Brown TA (2006) *Confirmatory Factor Analysis for Applied Research*. The Guilford Press, New York & London.
- Büyüksahin Çevik G, Gündoğdu HM (2015) Stres, umutsuzluk, ve annelerin öğrenilmiş çaresizliğinin ergenlerin öğrenilmiş çaresizliğini yordama düzeyleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 5:21-34.
- Cheng C, Lau HPB, Chan MPS (2014) Coping flexibility and psychological adjustment to stressful life changes: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin* 140:1582-1607.
- Cohen LM, Manion L, Morrison K (2007) *Research methods in education (6th ed.)*. Taylor & Francis, New York.
- Çapulcuoğlu U, Gündüz B (2013) Öğrenci tükenmişliğini yordamada stresle başa çıkma, sınav kaygısı, akademik yetkinlik ve anne-baba tutumları. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi* 3:201-218.
- Çokluk Ö, Şekercioğlu G, Büyükoztürk Ş (2010) *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: Spss ve Lisrel Uygulamaları*, 1. Baskı. Pegem Akademi, Ankara.
- Erözkan A (2004) Üniversite öğrencilerinin sınav kaygısı ve başa çıkma davranışları. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi* 1:13-38.
- Folkman S (1984) Personal control and stress and coping processes: A theoretical analysis. *J Pers Soc Psychol* 46:839-852.
- Folkman S (1997) Positive psychological states and coping with severe stress. *Soc Sci Med* 45:1207-1221.
- Folkman S, Moskowitz JT (2004) Coping: Pitfalls and promise. *Annu Rev Psychol* 55:745-774.
- Fornell C, Larcker DF (1981) Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research* 18:39-50.
- Hair JrJF ve ark. (2010) *Multivariate Data Analysis. Seventh Edition*. New Jersey: Pearson Prentice Hall.
- Kaya M, Genç M, Kaya B ve ark. (2007) Tıp fakültesi ve sağlık yüksekokulu öğrencilerinde depresif belirti yaygınlığı, stresle başa çıkma tarzları ve etkileyen faktörler. *Türk Psikiyatri Dergisi* 18:137-146.
- Korkut F (2007) *Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. 2. Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Lazarus RS, Folkman S (1984) *Stress, Appraisal and Coping*. Springer Publishing Company, New York.
- Larsen RJ, Prizmic Z (2004) Affect Regulation: In Baumeister RF, Vohs KD (ed), *Handbook Of Self-Regulation: Research, Theory, And Applications*. The Guilford Press, New York, s:40-61.
- Mayordomo-Rodríguez T, Meléndez-Moral JC, Viguer-Segui P ve ark. (2015) Coping strategies as predictors of well-being in youth adult. *Social Indicators Research* 122:479-489.
- Mota CP, Matos PM (2013) Peer attachment, coping, and self-esteem in institutionalized adolescents: the mediating role of social skills. *European Journal of Psychology of Education* 28:87-100.
- Özbay Y, Şahin B (1997) Stresle başa çıkma tutumları envanteri: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. IV. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi. Ankara.
- Raykov T (1997) Estimation of composite reliability for congeneric measures. *Applied Psychological Measurement* 21:173-184.
- Raykov T, Marcoulides GA (2006) *A first course in struc-*

YILDIZ

tural equation modeling. Second ed. Lawrence Erlbaum Associates, Inc, London.

Sanrock JW (2012) Ergenlik. (Çev. Ed. DM Siyez) 14. Baskı, Nobel Akademik Yayıncılı.

Ankara. Stone AA ve ark. (1992) *Conceptual and Methodological Issues In Current Coping Assessments. In Carpenter BN (ed). Personal Coping: Theory, Research, and Application. First Ed. Westport, CT: Greenwood Publishing Group, Inc., s:15-29.*

Şimşek ÖF (2007) *Introduction to Structural Equation Modelling: Basic Principals and LISREL Applications. First ed., Ekinoks Yayınları, Ankara.*

Şirvanlı Özen D, Aktan T (2010) *Bağlanma ve zorbalık sisteminde yer alma: Başa çıkma stratejilerinin aracı rolü.*

Türk Psikoloji Dergisi 25:101-113.

Tabachnick BG, Fidell LS (2013) *Using Multivariate Statistics, 6th Edition. Allyn and Bacon, Boston.*

Topal M (2011) *Üniversite öğrencilerinin stres ile başa çıkma stilleri ile pozitif ve negatif duygu arasındaki ilişki. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.*

Türkü AS (2002) *Stresle başa çıkma ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 18:25-34.*

Yıldız MA (2014) *Ergenlerde anne-babaya bağlanma ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide duygu düzenleme ve baş etme yöntemlerinin çoklu aracılık rolü. Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.*